Kaders voor duurzame energie Gemeente Doesburg

Resultaten van onderzoek onder inwoners en belanghebbenden

Kaders voor duurzame energie Gemeente Doesburg

Resultaten van onderzoek onder inwoners en belanghebbenden

Het PON & Telos

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van gemeente Doesburg.

GEMEENTE DOESBURG

Auteurs

[redacted]

Publicatienummer

211115-01

Datum

juli 2021

HET pon|telos

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

[redacted]

Inhoudsopgave

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Doesburg wil in 2050 energieneutraal zijn. Daartoe heeft de gemeente een "Routekaart Energieneutraal Doesburg 2050"[1] opgesteld. De route begint met inzicht: inzicht in de mogelijkheden tot energiebesparing en in de omvang, het karakter en plaatsing van duurzaam opwekvermogen tot 2030 en 2050.

Gemeente Doesburg ziet de energietransitie vooral als een sociaal proces, waarbij het stimuleren van bewustwording en het betrekken van de gemeenschap hoog in het vaandel staan. Daarom werkt de gemeente Doesburg samen met inwoners en met andere belanghebbenden aan een afwegingskader "Ruimte voor duurzame energie". In dit afwegingskader worden randvoorwaarden voor de plaatsing van eventuele (toekomstige) zonnevelden en windmolens opgenomen, waarbij oog is voor de kwaliteit van de leefomgeving en het participatieproces voor de inwoners.

De gemeente Doesburg heeft Het PON & Telos gevraagd om een onderzoek onder inwoners en belanghebbenden uit te voeren. Dit is onderdeel van het proces om te komen tot deze lokale voorwaarden voor duurzame energieprojecten.

1.2 Doel en werkwijze onderzoeken onder inwoners en belanghebbenden

Het PON & Telos heeft twee deelonderzoeken uitgevoerd, één onder inwoners van de gemeente Doesburg en één onder lokale en regionale belanghebbenden.
Belangrijkste doel van beide onderzoeken is om input te leveren voor een voorstel van de gemeenteraad voor lokale voorwaarden voor toekomstige duurzame energie initiatieven in Doesburg. Door de onderzoeken moet helder worden welke zorgen, wensen, suggesties en voorwaarden inwoners en andere belanghebbenden hebben ten aanzien van duurzame energie initiatieven.

We beschrijven hierna per deelonderzoek hoe dit is uitgevoerd.

[1] Gemeente Doesburg (29 augustus 2017). Routekaart Energieneutraal Doesburg 2050. Verkregen van: https://www.doesburg.nl/_flysystem/media/Routekaart%20Energieneutraal%20Doesburg.pdf

1.2.1 Onderzoek onder inwoners

- **Werkwijze**

Om inzicht te krijgen in de wensen van de inwoners van de gemeente Doesburg is een online vragenlijstonderzoek uitgevoerd. Ieder huishouden in de gemeente Doesburg heeft in april 2021 van de gemeente een uitnodigingsbrief ontvangen. In totaal zijn er 5.223 uitnodigingsbrieven verzonden. In de brief is het doel van het onderzoek toegelicht. Verder bevatte de brief de link naar de online vragenlijst en een unieke persoonlijke toegangscode. Wanneer meerdere mensen in een huishouden de vragenlijst wilden invullen, was het mogelijk om via de gemeente een extra toegangscode te ontvangen. Voor mensen die de vragenlijst liever schriftelijk wilden invullen, was het mogelijk om een schriftelijke versie bij de gemeente op te vragen. Deze kon ingevuld aan de gemeente teruggestuurd worden in een bijgevoegde antwoordenveloppe.

De uitnodigingsbrief was geadresseerd aan [de bewoner(s) van]. Om een zo divers mogelijk samengestelde responsgroep te krijgen, is gevraagd de vragenlijst in te laten vullen door de eerst jarige in het huishouden van 18 jaar of ouder.

- **Thema's vragenlijst**

In de vragenlijst kwamen verschillende thema's aan bod:

1. Duurzame energie
2. Zonne-energie
3. Windenergie
4. Betrokkenheid van inwoners

De vragen gingen over wat inwoners van de gemeente Doesburg belangrijk vinden als het gaat om grootschalige opwek van zonne- en windenergie binnen de gemeente. Om aanvullend de meningen te peilen over de bekendheid met de Regionale Energie Strategie (RES) en de energietransitie in het algemeen, zijn er enkele algemene vragen over deze onderwerpen toegevoegd. De gehele vragenlijst vindt u in bijlage A.

De vragenlijst is opgesteld door Het PON & Telos, maar de onderzoekers hebben daarbij nauwgezet samengewerkt met een werkgroep[2] bestaande uit 17 inwoners van het buitengebied van de gemeente Doesburg. De werkgroep heeft meegedacht over de onderwerpen van de vragenlijst en heeft kunnen reageren op de door Het PON & Telos voorgestelde eerste versie van de vragenlijst. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in een vragenlijst waar de werkgroep ook hun goedkeuring aan heeft gegeven. Deze werkgroep is op initiatief van de gemeente opgericht en praat en denkt sinds 2020 mee over het stimuleren van duurzame energie in de gemeente. In twee werksessies hebben zij zich gebogen over de verschillende onderwerpen voor de vragenlijst (werksessie 1) en over de inhoud van de conceptvragenlijst (werksessie 2). Uiteindelijk is er een vragenlijst opgesteld die instemming kreeg van de werkgroep.

- **Respons(periode)**

Het online onderzoek onder inwoners vond plaats van 30 april 2021 tot en met

[2] Meer informatie over de werkgroep: https://www.doesburg.nl/werkgroep-aan-de-slag?origin=/aanmelden-werkgroep

31 mei 2021. In totaal zijn er 5.223 uitnodigingsbrieven verzonden. 686 inwoners hebben de vragenlijst ingevuld. Het responspercentage ligt daarmee op 13%. Met het responsaantal van 686 respondenten kunnen we voor de gemeente Doesburg voldoende betrouwbare uitspraken doen (zie de volgende paragraaf voor een nadere toelichting).
In de volgende tabel is de respons naar type vragenlijst (schriftelijk of online) weergegeven. De achtergrondkenmerken van de respondenten zijn opgenomen in bijlage B.

Tabel 1 Respons naar type vragenlijst

	n	%
Online vragenlijst	671	98
Schriftelijke vragenlijst	15	2
Totale respons	**686**	**100**

- **Betrouwbaarheid**

De antwoorden die de respondenten hebben gegeven en die in dit rapport zijn opgenomen, gebruiken we om uitspraken te doen over de totale populatie (18 jaar of ouder) van gemeente Doesburg. Binnen steekproefonderzoek worden minimale responsaantallen gehanteerd om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over een totale populatie. Hierbij worden uitkomsten in statistisch onderzoek als voldoende betrouwbaar bestempeld wanneer het percentage dat we in een steekproef vinden in 95% van de gevallen niet meer dan 5% afwijkt van het werkelijke percentage dat we gevonden zouden hebben in de totale populatie.

Het is gebruikelijk om binnen steekproefonderzoek een zogenaamde betrouwbaarheidsinterval van 95% te hanteren. Dit wat wil zeggen dat een onderzoeksuitkomst in 19 van de 20 gevallen (95%) conform de realiteit is. Verder is het gebruikelijk om uit te gaan van een foutenmarge van maximaal 5%. De maximale foutenmarge bij dit onderzoek ligt daar onder: bij een respons van 686 is de maximale foutenmarge 3,6%. Een foutenmarge van 3,6% betekent dat een in dit onderzoek gevonden percentage van 50% (bijvoorbeeld 50% van de respondenten is het eens met een bepaalde stelling) in werkelijkheid tussen de 46,4% en 53,6% ligt (46,4% tot 53,6% van de inwoners is het eens met deze stelling).

- **Weging naar leeftijd en geslacht**

De responsgroep bij steekproefonderzoek is meestal geen juiste afspiegeling van de verdeling naar achtergrondkenmerken, zoals leeftijd en geslacht, van de gehele populatie. Tegelijkertijd verschillen de antwoorden vaak wel naar achtergrondkenmerken, zoals leeftijd. Bij dit onderzoek is ervoor gekozen om de resultaten te wegen naar de achtergrondvariabelen leeftijd en geslacht om over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde leeftijdsgroepen en geslacht te corrigeren. We hebben daarvoor populatiecijfers van de gemeente gebruikt (zie bijlage B).

1.2.2 Onderzoek onder belanghebbenden

Het kwantitatieve online onderzoek onder inwoners is aangevuld met kwalitatief onderzoek onder belanghebbenden. Het PON & Telos heeft hiervoor 7 groepsinterviews gehouden met verschillende lokale en regionale belanghebbenden (zie bijlage D).

- **Werkwijze interviews**

De belanghebbenden met wie Het PON & Telos gesproken heeft (zie hieronder), zijn via een e-mail vanuit de gemeente geïnformeerd over het onderzoek en uitgenodigd om zelf of via een afgevaardigde mee te doen aan het gesprek. Vervolgens heeft Het PON & Telos contact opgenomen met deze belanghebbenden voor het inplannen van een groepsgesprek. Het PON & Telos heeft de gespreksleiding en verslaglegging voor haar rekening genomen, de gemeente was vanwege de vertrouwelijkheid van de gesprekken niet aanwezig bij deze gesprekken.
De interviews vonden, vanwege de coronavoorschriften, online plaats, via MS Teams. De interviews zijn gehouden in de periode 14 tot en met 29 juni 2021.

- **Doelgroep interviews**

Het PON & Telos heeft groepsgesprekken gevoerd met de volgende belanghebbenden:

1. Natuur / cultuurhistorische organisaties
2. Inwoners buitengebied
3. De gemeenteraad
4. (Lokale) Energie
5. Landbouw(organisaties)
6. Inwoners dorp Drempt
7. Recreatie en economie

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de resultaten beschreven van het online onderzoek onder inwoners van gemeente Doesburg. In hoofdstuk 3 leest u de resultaten van de interviews die zijn gehouden met de betrokken belanghebbenden. In bijlage A is de gehanteerde vragenlijst voor inwoners opgenomen. In bijlage B zijn de ongewogen achtergrondkenmerken opgenomen van de respondenten op het online onderzoek. In bijlage C zijn enkele vragen uitgesplitst naar verschillende leeftijdsgroepen. In bijlage D is een overzicht opgenomen van belanghebbenden met wie interviews zijn afgenomen.

Toelichting bij de tabellen en figuren:

- Door afrondingsverschillen komt het totaal in de tabellen soms uit op 101% of 99% in plaats van op 100%.
- N betekent het aantal mensen dat een vraag beantwoord heeft.
- De antwoorden op de open vragen in de vragenlijst zijn niet gewogen: ze zijn dus niet gecorrigeerd naar over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde leeftijdsgroepen of geslacht. Daar waar bij de samenvatting van de antwoorden op de open vragen aantallen respondenten genoemd worden, zijn dit dus ongewogen aantallen.
- Alle percentages die genoemd worden in de tabellen en figuren zijn gewogen cijfers. De resultaten zijn gewogen naar de achtergrondkenmerken leeftijd en geslacht. De N (aantallen) is ongewogen.

2 Resultaten online onderzoek onder inwoners

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het online vragenlijstonderzoek onder inwoners van gemeente Doesburg beschreven. Allereerst is gevraagd naar de bekendheid met de Regionale Energie Strategie. Vervolgens komen de thema's duurzame energie, en in het bijzonder zonne-energie en windenergie aan bod. Tot slot staan we stil bij de wijze van betrokkenheid van inwoners en de algemene houding van inwoners ten aanzien van de energietransitie.

2.1 Regionale Energie Strategie Arnhem-Nijmegen (RES)

In de vragenlijst is een korte toelichting opgenomen over de RES, zie hieronder.

Toelichting uit de vragenlijst:
Regionale Energie Strategie Arnhem-Nijmegen (RES)
Nu volgen er enkele vragen over de RES, de Regionale Energie Strategie. Wat dat is leggen we hieronder uit.

In Nederland zijn allerlei afspraken gemaakt om te zorgen dat we in 2030 49% minder CO2 uitstoten dan in 1990. Dit is nodig om de opwarming van de aarde te beperken. Dat lukt niet met alleen windmolens op zee. En dat lukt ook niet als we op alle daken zonnepanelen leggen. Om dat doel te halen is er meer nodig. Nederland is daarom verdeeld in 30 energieregio's. Elke regio schrijft een eigen Regionale Energie Strategie (RES).
De RES is een plan waarin onder andere staat hoe in de regio grootschalig duurzame elektriciteit opgewekt kan worden. Hierin staan vooral plannen voor windmolens en zonnevelden. De gemeente Doesburg is onderdeel van de energieregio Arnhem-Nijmegen. In het huidige plan van de RES staat (nog) niets over windmolens of zonnevelden in Doesburg. Maar we weten niet zeker of dat zo blijft. Daarom gaat Doesburg toch alvast zorgen dat er een afwegingskader klaar ligt.

Bekendheid RES

We vroegen respondenten naar hun bekendheid met de Regionale Energie Strategie (RES). Vier op de tien (40%) zijn hier niet van op de hoogte. Een vijfde heeft wel eens van de RES gehoord maar weet niet wat het is (20%). Een derde weet enigszins hoe de RES werkt en wat er in staat (32%) en 8% is op de hoogte van de RES en weet wat erin staat.

Figuur 1. **Vraag 6*: Heeft u wel eens iets gehoord over de Regionale Energie Strategie (RES)? (% / n = 686)**

* De gehele vragenlijst is opgenomen in bijlage A. In de vragenlijst zijn eerst 5 achtergrondkenmerkvragen opgenomen (zie bijlage B voor de resultaten). Vandaar dat we in dit hoofdstuk beginnen bij vraag 6.

Afwegingskader Doesburg

Het overgrote deel van de respondenten vindt het van belang dat de gemeente Doesburg een afwegingskader heeft. 44% vindt dit heel belangrijk, iets minder dan de helft vindt dit belangrijk (49%).

Figuur 2. **Vraag 7*: In hoeverre vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat de gemeente Doesburg een afwegingskader heeft? (n = 686)**

*Toelichtingstekst vraag 7: Eerder vertelden we wat een afwegingskader is: een lijst met eisen en voorwaarden voor toekomstige projecten op het gebied van zonne-energie en windenergie.

2.2 Duurzame energie

In de vragenlijst is een korte toelichting opgenomen over duurzame energie, zie hieronder.

Toelichting uit de vragenlijst:
Duurzame energie
De meest duurzame energie is energie die we niet gebruiken. We gebruiken bijvoorbeeld minder energie door huizen te isoleren en door huizen te bouwen die geen energie van een energieleverancier nodig hebben.

We kunnen op verschillende manieren energie besparen:
1. Door ons gedrag te veranderen (bijv. de verwarming lager zetten of korter douchen)
2. Door spullen te kopen die minder energie verbruiken en langer meegaan (bijv. een nieuwe koelkast)
3. Bij verbouwingen van ons huis (door bijvoorbeeld muren en daken goed te isoleren)

Besparingen

Bijna alle respondenten geven aan het licht uit te doen wanneer zij een ruimte verlaten (97%). Verder gebruikt ongeveer drie kwart van de respondenten energiezuinige huishoudelijke apparaten (73%), een vijfde is bereid dit te gaan doen (21%). Daarnaast geeft ruim de helft van de respondenten aan dat zij hun huis aanpassen door duurzame maatregelen te nemen, zoals muur- of dakisolatie (56%). Een vijfde weet dit niet of het is voor hen niet van toepassing (21%).

Verder heeft ruim een derde al bestaande apparaten versneld vervangen voor zuinigere apparaten (36%), 39% is bereid dit te gaan doen. Ongeveer een vijfde is niet bereid dit te gaan doen (18%). Tot slot geeft 32% aan al zonnepanelen op hun dak te hebben liggen, een kwart is bereid dit te gaan doen (25%). 16% geeft aan niet bereid te zijn om zonnepanelen op hun dak te leggen en 25% weet dit (nog) niet.

Tabel 2. **Vraag 8: Welke van de volgende besparingen doet u nu al of denkt u in de toekomst te gaan doen? (%)**

	n	Doe ik al	Bereid om dit te gaan doen	Niet bereid om dit te gaan doen	Ben er niet mee bekend	N.v.t. / Dat weet ik niet
Ik doe het licht uit wanneer ik een ruimte verlaat	685	97	2	0	0	0
Ik gebruik energiezuinige huishoudelijke apparaten	684	73	21	1	2	4
Ik vervang bestaande apparaten versneld voor zuinigere apparaten als ik weet dat ik de besparing terugverdien	685	36	39	18	1	5
Ik pas mijn huis aan door duurzame maatregelen te nemen, bijvoorbeeld muur- of dakisolatie of isolerende ramen	685	56	16	5	2	21
Ik leg zonnepanelen op mijn dak	684	32	25	16	2	25

Duurzame energie

Over het algemeen staan de respondenten het meest positief tegenover zonnepanelen op dak: 84% staat hier (heel) positief tegenover. Verder staat ook 83% (heel) positief tegenover waterkracht. Over zonnevelden zijn de respondenten wat meer verdeeld. Ongeveer de helft staat hier (heel) positief tegenover (48%), 19% staat hier neutraal tegenover en 32% (heel) negatief. Ook over de houding tegenover windmolens zijn de meningen verdeeld: 31% staat (heel) positief tegenover windmolens, een vijfde staat neutraal en 49% staat (heel) negatief tegenover windmolens.

Figuur 3. **Vraag 9: Hieronder staan een paar mogelijkheden om energie op te wekken. Hoe staat u tegenover deze energiebronnen voor het opwekken van energie in de gemeente Doesburg? (% / n = 676)**

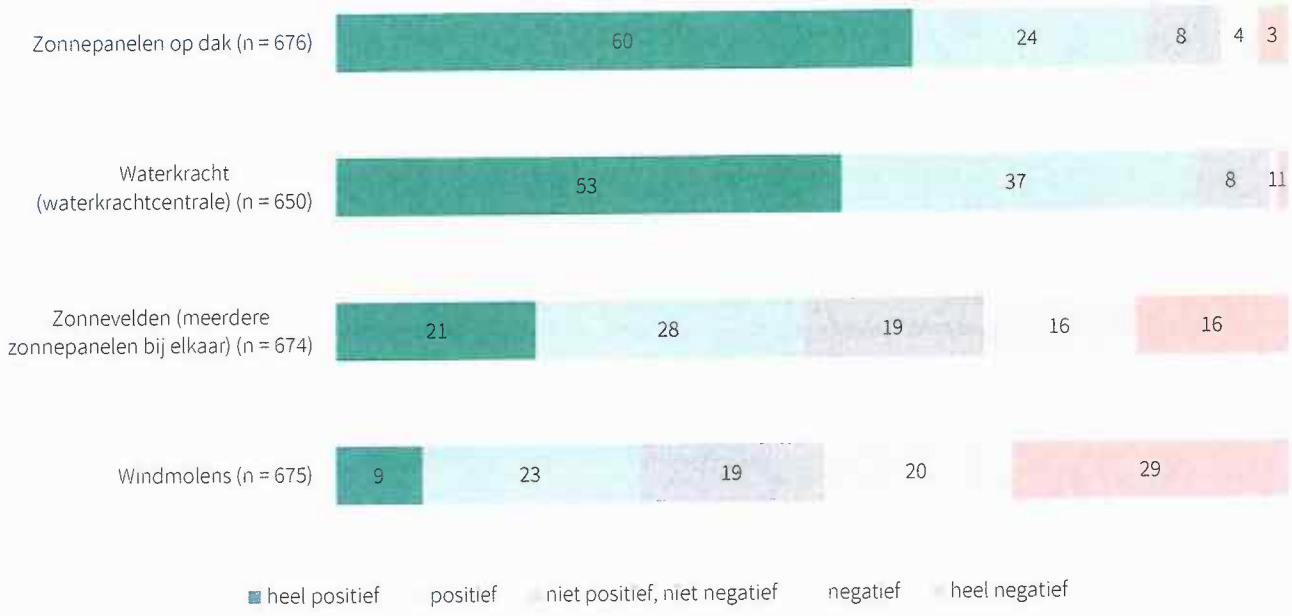

We hebben de respondenten in een open vraag gevraagd of zij nog andere ideeën hebben voor het grootschalig opwekken van energie in de gemeente Doesburg. Hierop hebben 198 respondenten een antwoord gegeven, we vatten de meest genoemde antwoorden samen.

- **Volledig inzetten op zon op daken:** niet alleen de huizen maar ook op andere gebouwen (zoals grotere hallen) in de gemeente Doesburg moeten zonnepanelen komen. Daarbij moet er volgens de respondenten op worden ingezet om zoveel mogelijk daken hiervoor geschikt te maken.
- **Water**: zowel waterstof als het gebruik van waterkracht, bijvoorbeeld door de stroming van de IJssel of door middel van de sluis, worden door meerdere respondenten als goede optie gezien.
- **Kernenergie:** meerdere respondenten zien, in ieder geval voor de komende jaren, kernenergie als goede optie. Het wordt gezien als duurzame optie zonder CO2 uitstoot. Sommigen benoemen bewust een kleine kerncentrale.
- **Restwarmte**: teveel opgewerkte energie of restwarmte van bijvoorbeeld bedrijven (zoals de ijzergieterij in Doesburg) kan opnieuw ingezet worden.
- **Aardwarmte:** geothermie of grondwarmte wordt gezien als een optie die nog onderzocht kan worden of ingezet kan worden voor het opwekken van duurzame energie.
- **Besparing:** verder wordt benoemd dat er vooral ingezet moet worden op bewustwording omtrent besparing en besparingsopties, bijvoorbeeld door volop in te zetten op het isoleren van woningen en gebouwen.

Voorkeur project duurzame energie

We vroegen respondenten wat hun voorkeur heeft als er een project op het gebied van duurzame energie in de gemeente Doesburg moet komen. Hierbij geeft het grootste deel van de respondenten de voorkeur aan zonnepanelen op alle daken die geschikt zijn (70%) of aan een waterkrachtcentrale (67%). Verder heeft ongeveer een derde de voorkeur voor zonnevelden (31%) en ongeveer een vijfde voor windmolens (19%).[3]

Bij 'anders' worden verschillende projecten benoemd waar respondenten aan zouden willen deelnemen, mocht dat in de gemeente Doesburg starten. Zo wordt de voorkeur gegeven aan projecten op het gebied van: kernenergie, waterstof, restwarmte en warmtepompen / warmtenetten.

Figuur 4. **Vraag 11*: Stel, er moet een project op het gebied van duurzame energie in de gemeente Doesburg komen. Wat zou dan uw voorkeur hebben? Meerdere antwoorden mogelijk. (n = 686)**

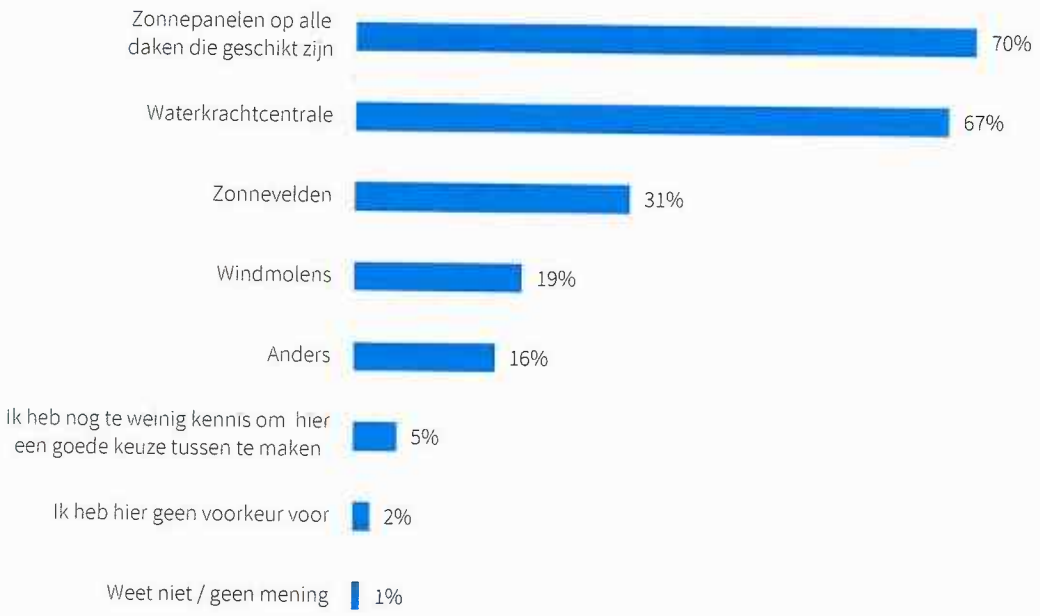

*Toelichtingstekst vraag 11: Binnen de gemeente Doesburg ligt nu de aandacht op zonne-energie op daken en op energiebesparing, maar daarmee kunnen we in de toekomst niet voldoende stroom opwekken.

Kerncentrale en/of biomassacentrale

Het plaatsen van een kerncentrale en/of biomassacentrale in de gemeente Doesburg is geen optie. Om toch te kunnen peilen hoe respondenten tegenover deze vormen van energieopwekking staan, hebben we hen gevraagd wat zij ervan zouden vinden (los van alle procedurele overwegingen en mogelijkheden) als de gemeente Doesburg zou investeren in een kerncentrale of biomassacentrale op het grondgebied van een andere gemeente. We zien dan dat de helft van de respondenten niet wil dat de gemeente investeert in een kerncentrale of in een biomassacentrale op het grondgebied van een andere gemeente.

[3] De aantallen respondenten per gebied zijn te klein om hier een aparte uitsplitsing van te maken, zie ook bijlage B voor de specifieke aantallen.

37% wil wel dat de gemeente investeert: 24% geeft de voorkeur aan een kerncentrale, 8% aan een biomassacentrale en 5% heeft geen voorkeur voor één van beiden. 14% geeft aan niet te weten of zij vinden dat de gemeente Doesburg in een kern- of biomassacentrale zou moeten investeren.

Tabel 3. **Vraag 12*: Vindt u dat de gemeente Doesburg moet investeren in een kerncentrale of in een biomassacentrale op het grondgebied van een andere gemeente? (n = 686)**

	%
Ja, in een kerncentrale/kernenergie	24
Ja, in een biomassacentrale	8
Ja, zowel in een kerncentrale als een biomassacentrale	5
Nee, ik wil niet dat de gemeente daarin investeert	50
Dat weet ik niet	14

*Toelichtingstekst vraag 12: In de gemeente Doesburg zijn kernenergie en biomassa (de verbranding planten, bomen, en plantaardig afval als bron voor energie) niet mogelijk.

2.3 Zonne-energie

Voorafgaand aan de vragen over zonne-energie is een korte toelichting opgenomen, zie hieronder.

Toelichting uit de vragenlijst:

Zonne-energie
In het afwegingskader leggen we vast waar wel of geen ruimte is voor zonnevelden. Zonnevelden zijn stukken grond waar veel zonnepanelen bij elkaar liggen. We willen niet dat een zonneveld zomaar ergens in de gemeente Doesburg geplaatst kan worden. Het moet wel passen bij wat de inwoners en plaatselijke partijen belangrijk vinden.
Een projectontwikkelaar die naar de gemeente gaat met plannen voor het plaatsen van een zonneveld moet zorgen dat de plannen binnen het afwegingskader passen.
We leggen u verschillende aspecten voor die belangrijk zijn voor het afwegingskader voor zonne-energie.

Voorwaarden plaatsing van zonnevelden

We vroegen respondenten wat zij belangrijk vinden als het gaat om de plaatsing van zonnevelden. Ongeveer de helft geeft aan het van belang te vinden dat er rekening gehouden wordt met de natuur, bijvoorbeeld door zonnepanelen op hoogte te plaatsen met ruimte voor biodiversiteit (48%) of dat het project in het landschap past, bijvoorbeeld door een haag om het zonneveld te plaatsen (47%). Verder vindt 44% het van belang dat er rekening wordt gehouden met het historisch stadsgezicht van Doesburg. 17% van de respondenten geeft aan geen zonnevelden in de gemeente Doesburg te willen en ook niet te willen meedenken over voorwaarden.

Tabel 4. **Vraag 13: Welke voorwaarden vindt u belangrijk als het gaat om de plaatsing van zonnevelden (meerdere zonnepanelen bij elkaar)? (maximaal 3 antwoorden mogelijk) (n = 676)**
Ik vind het belangrijk dat:

	%
Er rekening gehouden wordt met de natuur (bijvoorbeeld zonnepanelen op hoogte, zodat de grond kan herstellen en biodiversiteit wordt vergroot)	48
Het project in het landschap past (bijvoorbeeld een haag om het zonneveld)	47
Er rekening wordt gehouden met het historisch stadsgezicht van Doesburg	44
De gemeente mogelijkheden onderzoekt voor samenwerking met buurgemeenten	34
Er rekening wordt gehouden met goede / vruchtbare landbouwgrond	21
Het zo ver mogelijk van woningen wordt gebouwd	14
Het een klein zonneveld wordt	11
Dat weet ik niet	2
Ik wil geen zonnevelden in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden	17

Voorwaarden procedures rondom zonnevelden

Vervolgens vroegen we welke voorwaarden respondenten belangrijk vinden als het gaat om de procedures rondom zonnevelden. De helft van de respondenten geeft aan het belangrijk te vinden dat de opbrengsten van het zonneveld ten goede komen aan de inwoners van de gemeente Doesburg. Ruim een derde vindt het van belang dat er samen met inwoners of grondeigenaren wordt besloten over het ontwikkelgebied, bijvoorbeeld over de inrichting van de ruimte of de verdeling van de opbrengsten (36%). Wederom geeft 17% aan geen zonnevelden te willen en ook niet te willen meedenken over voorwaarden.

Tabel 5. **Vraag 14*: Welke voorwaarden vindt u belangrijk als het gaat om de procedures rondom zonnevelden? (maximaal 3 antwoorden mogelijk) (n = 676)**
Ik vind het belangrijk dat:

	%
De opbrengsten van het zonneveld ten goede komen aan de inwoners van de gemeente Doesburg	50
Er samen met inwoners of grondeigenaren wordt besloten over het ontwikkelgebied (bijvoorbeeld de inrichting van de ruimte of de verdeling van de opbrengsten)	36
Een lokale energiecoöperatie* eigenaar is	28
Ik kan meebeslissen waar het zonneveld komt	25
De gemeente zich baseert op onderzoeken van mogelijke gezondheidseffecten van zonnevelden	23
Ik korting krijg op de stroomprijs waardoor ik minder betaal voor mijn energieverbruik	22
Ik kan investeren en daardoor kan meeprofiteren van de opbrengsten van het zonneveld	19
Dat weet ik niet	4
Ik wil geen zonnevelden in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden	17

*Toelichtingstekst energiecoöperatie: Met **energiecoöperatie** bedoelen we een initiatief van lokale bewoners, die samen aan de slag gaan met duurzame, lokale energie. Dat kan zijn door gezamenlijk te investeren in de opwekking van zon- of windenergie. In Doesburg is dit Doeswatt.

We vroegen of respondenten nog andere belangrijke voorwaarden hebben als het gaat om zonnevelden in de gemeente Doesburg. 155 respondenten hebben deze vraag beantwoord, we beschrijven de meest genoemde antwoorden.

- **Zon op daken**: Doesburg is volgens een flink aantal respondenten te klein voor zonnevelden, de focus moet op zon op (grote) daken liggen. Daarbij vindt een deel van de respondenten dat grote bedrijven als Ubbink en Rotra verplicht moeten worden om zonnepanelen op hun dak(en) te leggen.
- **Zoek samenwerking met de regio**: Omdat Doesburg een kleine gemeente is, vindt een deel van de respondenten dat er veel meer samengewerkt moet worden in de regio. Dus met andere gemeenten of meer op regionaal niveau. Opbrengsten van een eventueel zonneveld zouden dan over de samenwerkende gemeenten verdeeld moeten worden.
- **Landschappelijke inpassing en biodiversiteit**: Voor een deel van de respondenten is de landschappelijke inpassing van een zonneveld en het behouden/stimuleren van biodiversiteit een belangrijke randvoorwaarde.
- **Duurzame zonnepanelen**: Een deel van de respondenten zou graag zien dat de zonnepanelen zo duurzaam mogelijk geproduceerd worden.
- **Houd rekening met nieuwbouw**: Een deel van de respondenten geeft aan dat zij het belangrijk vinden dat de nieuwbouw van woningen niet vertraagd mag worden door het aanleggen van zonnevelden.
- **Geen zonnevelden:** Verder geven meerdere respondenten als antwoord op deze vraag aan geen zonnevelden in de gemeente Doesburg te willen.

Voorkeur zonnevelden

Zonnevelden kunnen op verschillende manieren geplaatst worden. Ongeveer de helft van de respondenten geeft de voorkeur aan het plaatsen van een zonneveld in een energietuin, waarbij het zonneveld wordt ingepast in het landschap (47%). Verder geeft 39% de voorkeur langs (provinciale) wegen en 30% aan de plaatsing van zonnevelden op parkeerplaatsen.

Bij 'anders' wordt benoemd dat de voorkeur uitgaat naar uitsluitend op daken (van bedrijven, fabrieken, loodsen of stallen) of als dak boven parkeerplaatsen. Ook worden op water of langs de IJssel als opties benoemd. Enkelen benoemen dat het vooral uit het zicht geplaatst moet worden, bijvoorbeeld op ongebruikte weilanden.

Tabel 6. **Vraag 16: Zonnevelden kunnen op verschillende manieren en plaatsen neergezet worden. Waar gaat uw voorkeur naar uit als het gaat om zonnevelden? Meerdere antwoorden mogelijk.[4] (n = 674)**

	%
In een energietuin (zonnepanelen passen dan beter in het landschap door bijvoorbeeld heggen eromheen te plaatsen en wandelpaden aan te leggen, er is wel meer ruimte nodig)[5]	47
Langs (provinciale) wegen	39
Op parkeerplaatsen	30
Een aantal kleinere zonnevelden verspreid over de gemeente	22
Geconcentreerd op één plek (minder oppervlakte nodig, maar mogelijk meer invloed op het landschap)	17
Anders	9
Weet ik niet / geen mening	4
Ik wil geen zonnevelden in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over de plaatsing	16
Geen van de opties heeft mijn voorkeur	4

2.4 Windenergie

We hebben de respondenten drie vragen over windenergie gesteld. Voorafgaand aan deze vragen is een korte toelichting opgenomen, zie hieronder.

Toelichting uit de vragenlijst:

Windenergie
Op dit moment is de kans klein[6] dat er in de gemeente Doesburg windmolens komen. Dat kan in de toekomst veranderen. Daarom is het belangrijk om in het afwegingskader ook voor windenergie goed vast te leggen wat we wel en wat we niet willen.
Hieronder staan drie vragen die gaan over het afwegingskader voor windenergie.

Voorwaarden plaatsing van windmolens

Ook over windmolens en het plaatsen ervan vroegen we respondenten wat zij belangrijke voorwaarden vinden hiervoor. 37% van de respondenten geeft aan geen windmolens in de gemeente Doesburg te willen en ook niet te willen meedenken over de voorwaarden. Verder geven ongeveer drie op de tien respondenten aan het belangrijk te vinden dat er aandacht is voor de natuur, bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar de effecten op dieren (30%), dat de windmolens zo ver mogelijk van woningen worden gebouwd (28%), de gemeente zich baseert op onderzoeken van mogelijke gezondheidseffecten (28%) of dat er rekening wordt gehouden met het historisch stadsgezicht van Doesburg (27%).

[4] Gemeente Doesburg heeft in haar beleid opgenomen dat opwek vanaf 2ha valt onder de noemer 'grootschalige opwerk'. Enkele antwoordopties, zoals 'op parkeerplaatsen', vallen hier niet onder omdat deze geen 2 ha beslaan.
[5] Zie voor een toelichting: https://www.energietuinen.nl/
[6] De kans is op dit moment klein dat er in de gemeente Doesburg windmolens komen, omdat de Wespendief, een beschermde vogel, in het gebied verblijft. Momenteel loopt er onderzoek naar de impact van windmolens op de Wespendief.

Tabel 7. **Vraag 17: Wat vindt u belangrijke voorwaarden als het gaat om de plaatsing van windmolens? (maximaal 3 antwoorden mogelijk)**
(n = 674)
Ik vind het belangrijk dat:

	%
Er aandacht is voor natuur (bijvoorbeeld onderzoek naar effecten op dieren, kleurengebruik wieken, et cetera)	30
Er zo ver mogelijk van woningen wordt gebouwd	28
De gemeente zich baseert op onderzoeken van mogelijke gezondheidseffecten van windmolens (geluid, slagschaduw)	28
Er rekening wordt gehouden met het historisch stadsgezicht van Doesburg	27
De gemeente mogelijkheden onderzoekt voor samenwerking met buurgemeenten	20
Het project in het landschap past	19
De windmolens in bepaalde gevallen (bijvoorbeeld 's nachts of bij vogeltrek) stil gezet kunnen worden	13
Ik wil geen windmolens in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden	37
Niet van toepassing / dat weet ik niet	3

Voorwaarden procedures rondom windmolens

Net als bij de vraag naar de plaatsing rondom windmolens, geeft 38% van de respondenten bij de vraag naar procedures rondom windmolens aan geen windmolens te willen en ook niet te willen meedenken over de voorwaarden hieromtrent. Verder geeft een derde aan het belangrijk te vinden dat de opbrengsten van windmolens ten goede komen aan de inwoners van de gemeente Doesburg, bijvoorbeeld via een fonds (33%). Een kwart vindt het belangrijk dat er samen met inwoners of grondeigenaren wordt besloten over het ontwikkelgebied. 23% van de respondenten wil graag meebeslissen over waar de windmolens komen.

Tabel 8. **Vraag 18: Wat vindt u belangrijke voorwaarden als het gaat om de procedures rondom windmolens? (maximaal 3 antwoorden mogelijk)**
(n = 674)
Ik vind het belangrijk dat:

	%
De opbrengsten van de windmolens ten goede komen aan de inwoners van de gemeente Doesburg (bijvoorbeeld via een fonds)	33
Er samen met inwoners of grondeigenaren wordt besloten over het ontwikkelgebied (bijvoorbeeld de inrichting van de ruimte of de verdeling van de opbrengsten)	25
Ik kan meebeslissen waar windmolens komen	23
Een lokale energiecoöperatie eigenaar is	20
Ik kan meebeslissen hoeveel windmolens er komen	13
Ik korting krijg op de stroomprijs waardoor ik minder betaal voor mijn energieverbruik	13
Ik kan investeren en daardoor kan meeprofiteren van de opbrengsten van de windmolens	10
Ik kan meebeslissen hoe hoog de windmolens worden	10
Ik wil geen windmolens in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden	38
Niet van toepassing / dat weet ik niet	4

We hebben aan de respondenten gevraagd door middel van een open vraag of er voor hen andere belangrijke voorwaarden voor windmolens zijn in de gemeente Doesburg. 112 respondenten hebben hier een reactie gegeven. Hieronder noemen we de meest genoemd reacties.

- **Vogeltrek**: Veel respondenten noemen als extra voorwaarde dat er rekening moet worden gehouden met de vogeltrek. Eventuele windmolens moeten uitgezet kunnen worden tijdens de vogeltrek of moeten voorzien worden van technische mogelijkheden dat zij zelf stil gaan staan als er zwermen vogels langs komen.
- **Geen grote buitenlandse investeerders**: Een aantal respondenten wil niet dat grote (buitenlandse) investeerders die alleen op winst uit zijn naar de gemeente komen om hier windmolens te plaatsen. Volgens een respondent moet de overheid eigenaar zijn en blijven en moeten particuliere initiatieven gestroomlijnd worden om wildgroei te voorkomen.
- **Rekening houden met beschermd stadsgezicht**: Bij het eventueel plaatsen van windmolens moet rekening gehouden worden met het beschermd stadsgezicht van Doesburg. Respondenten willen dat dit zo weinig mogelijk wordt aangetast. Ook zien ze windmolens het liefste niet in het landschap, maar liever op industrieterreinen.
- **Kleine windmolens**: Mochten er toch windmolens in de gemeente Doesburg moeten komen, dan gaat de voorkeur van een aantal respondenten uit naar kleine windmolens bij kleine bedrijven of op bedrijventerreinen. Een aantal respondenten noemt kleine (verticale) windpalen zonder wieken als mogelijke optie.
- **Gezondheidseffecten**: Belangrijk is het voor een aantal respondenten om rekening te houden met eventuele gezondheidseffecten.
- **Geen windmolens**: Verder geven respondenten aan geen windmolens te willen in gemeente Doesburg, of dat deze ergens anders geplaatst moeten worden (zoals op zee).

2.5 Betrokkenheid van inwoners

We hebben de respondenten verschillende vragen voorgelegd over of zij betrokken willen worden bij de overgang naar duurzame energie, en zo ja, op welke manier. Verder vroegen we naar belangrijke aspecten rondom duurzame energie en hoe financiële opbrengsten verdeeld zouden moeten worden.

Belangrijke aspecten

In de vragenlijst zijn aan respondenten diverse aspecten over participatie in wind- en zonne-initiatieven voorgelegd en is gevraagd in welke mate zij deze aspecten belangrijk vinden of niet.
Ongeveer twee derde vindt het belangrijk om mee te kunnen denken bij en advies te kunnen geven over mogelijke plannen voor windmolens (68%) en zonnevelden (66%) in de gemeente Doesburg. Over het mede-eigenaarschap, bijvoorbeeld via Doeswatt, bij duurzame initiatieven zijn de meningen meer verdeeld: 34% vindt het belangrijk mede-eigenaar te kunnen worden, 27% vindt dat niet belangrijk. Ook over het betrokken zijn via

investeringen bij duurzame initiatieven in de gemeente zijn de meningen verdeeld: 32% vindt dit wel belangrijk, 27% vindt dat niet belangrijk.

Figuur 5. **Vraag 20: In welke mate vindt u de volgende aspecten wel of niet belangrijk? (%)**

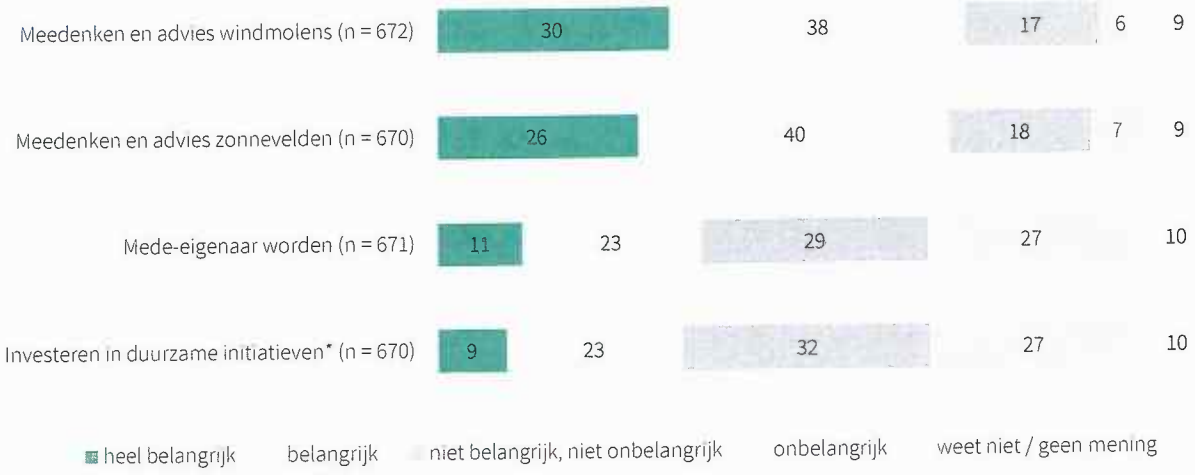

*Bijvoorbeeld via een energiecoöperatie. Toelichtingstekst energiecoöperatie: Met **energiecoöperatie** bedoelen we een initiatief van lokale bewoners, die samen aan de slag gaan met duurzame, lokale energie. Dat kan zijn door gezamenlijk te investeren in de opwekking van zon- of windenergie. In Doesburg is dit Doeswatt.

Financiële opbrengsten

We vroegen de respondenten hoe zij vinden dat financiële opbrengsten verdeeld zouden moeten worden, mocht er een zonneveld of een aantal windmolens in de gemeente Doesburg komen. Ruim de helft van de respondenten vindt dat de opbrengsten voor alle inwoners van Doesburg zouden moeten zijn, bijvoorbeeld voor de verduurzaming van collectieve gebouwen (57%). Verder geven drie op de tien respondenten aan dat zij vinden dat de opbrengsten naar een fonds zouden moeten gaan om bijvoorbeeld woningeigenaren te compenseren en 29% vindt dat de opbrengsten voor direct omwonenden beschikbaar moeten komen, bijvoorbeeld voor de verduurzaming van hun woningen.

Bij 'anders' worden verschillende aspecten benoemd, waaronder combinaties van de benoemde opties en dan naar rato verdelen. Ook geven sommigen aan dat inwoners van Doesburg een korting zouden moeten krijgen op hun energieprijs of dat inwoners gecompenseerd zouden moeten worden voor de waardevermindering van hun woning. Verder wordt nog de lokale energiecoöperatie Doeswatt benoemt als participant in de verdeling van financiële opbrengsten.

Tabel 9. **Vraag 21: Stel, er komen een zonneveld of een aantal windmolens in Doesburg. Hoe zouden volgens u de financiële opbrengsten verdeeld moeten worden? (meerdere antwoorden mogelijk) (n = 673)**

	%
De opbrengsten zijn voor alle inwoners van Doesburg, bijvoorbeeld voor de verduurzaming van verenigingen, buurthuizen, scholen	57
De opbrengsten gaan naar een fonds om woningeigenaren eventueel te compenseren	30
De opbrengsten zijn voor direct omwonenden, bijvoorbeeld voor de verduurzaming van hun huis	29
De grondeigenaren ontvangen de opbrengsten	10
De investeerders ontvangen opbrengsten, ook als deze niet direct in de regio wonen	10
Anders	8
Ik ben tegen een zonneveld of windmolens en wil hier geen mening over geven	14
Dat weet ik niet / geen mening	5

Betrokken / geïnformeerd door de gemeente

Acht op de tien respondenten geven aan dat zij door de gemeente betrokken willen worden bij of geïnformeerd willen worden over plannen van initiatiefnemers rondom duurzame energie (81%). Hierbij hebben de meeste respondenten de voorkeur van betrokken of geïnformeerd worden via een e-mail of brief met toelichting op de plannen (59%), de e-mailnieuwsbrief Duurzaam Doesburg (48%), de (lokale) krant (43%) of via (online) informatieavonden voor bewoners (40%).

Aan de mensen die aangaven niet door de gemeente betrokken te willen worden bij of geïnformeerd te willen worden over plannen van initiatiefnemers rondom duurzame energie, hebben we middels een open vraag gevraagd om een toelichting hierop te geven. Het merendeel van hen geeft aan dat zij door hun leeftijd hier geen behoefte aan hebben of dat dit voor hen niet geschikt is. Ook benoemt een aantal respondenten dat veel toch al besloten is en er niet wordt geluisterd naar inwoners. Verder wordt benoemd dat mensen geen of te weinig expertise op dit gebied hebben of hier geen tijd voor hebben. Of dat zij hun informatie via openbare media halen, maar hier niet privé voor benaderd hoeven te worden. Tot slot wordt benoemd dat mensen vinden dat de overheid of andere experts hierover zouden moeten beslissen.

Figuur 6. **Vraag 22: Wilt u door de gemeente betrokken worden bij of geïnformeerd worden over plannen van initiatiefnemers rondom duurzame energie? (% / n = 672)**

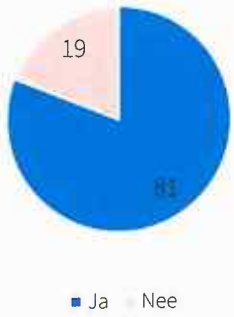

Tabel 10. **Vraag 24*: Op welke manier wilt u graag betrokken of geïnformeerd worden? (meerdere antwoorden mogelijk) (n = 543)**

	%
Via een e-mail of brief met een toelichting op de plannen	59
Via de emailnieuwsbrief Duurzaam Doesburg	48
Via de (lokale) krant (Regiobode of Contact)	43
Via (online) informatieavond(en) voor bewoners	40
Via de gemeentelijke website	21
Via een duidelijk contactpersoon bij de gemeente	17
Via de werkgroep uit de lokale omgeving	15
Via Social Media gemeente Doesburg (Facebook, Twitter)	13
Via persoonlijke gesprekken	11
Anders	2
Dat weet ik niet	0

*Enkel gesteld aan respondenten die bij vraag 22 'ja' hebben geantwoord.

2.6 Algemene houding

In de vragenlijst is een korte toelichting opgenomen over de energietransitie, zie hieronder.

Toelichting uit de vragenlijst:

Houding tegenover de energietransitie
Hieronder volgen nog enkele algemene vragen over uw houding tegenover de energietransitie. Met energietransitie bedoelen we de plannen van de overheid om van fossiele brandstoffen (zoals olie en aardgas) helemaal over te gaan naar duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

Algemene houding tegenover de energietransitie in Nederland

We vroegen respondenten naar hun algemene houding tegenover de energietransitie. 63% staat (heel) positief tegenover de energietransitie, 12% staat hier (heel) negatief tegenover. 24% staat hier neutraal tegenover (niet positief, niet negatief).

Figuur 7. **Vraag 26: Hoe staat u in het algemeen tegenover de energietransitie in Nederland? (% / n = 673).**

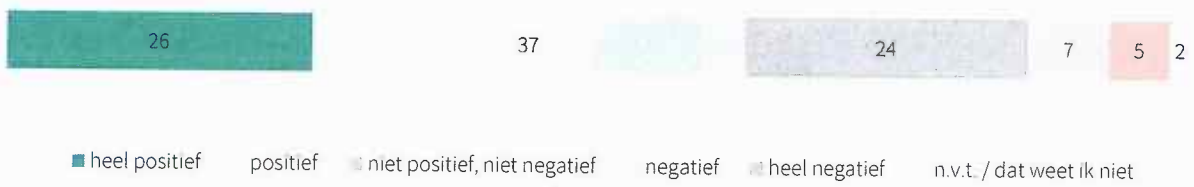

Noodzaak dat de gemeente Doesburg energieneutraal wordt

Vervolgens is gevraagd naar hoe noodzakelijk mensen het vinden dat de gemeente Doesburg zelf energieneutraal wordt. 56% vindt dit (heel) noodzakelijk, 18% vindt dit (helemaal) niet noodzakelijk. 24% antwoordt neutraal.

Figuur 8. **Vraag 27: Hoe noodzakelijk vindt u het dat de gemeente Doesburg zelf energieneutraal wordt? Energieneutraal betekent dat er binnen de gemeente Doesburg minimaal evenveel energie wordt opgewekt als wordt verbruikt. (% / n = 673).**

3 In gesprek met belanghebbenden

3.1 Inleiding

Na afronding van het online onderzoek onder huishoudens binnen de gemeente Doesburg volgde er een interviewserie ter verdieping van de kwantitatieve resultaten.
Gedurende de gesprekken hebben we enkele van deze resultaten gedeeld. De focus lag in eerste instantie vooral op het zoeken naar randvoorwaarden voor een afwegingskader voor duurzame energie in Doesburg. De gespreksleiders hebben de deelnemers gevolgd in wat zij belangrijk vonden om te bespreken. Zo is er tijdens de gesprekken veel aandacht besteed aan het proces zoals dat tot op heden binnen de gemeente Doesburg is gevoerd.

Deze kwalitatieve verdieping levert een indicatie op van welke voorwaarden belanghebbenden stellen aan de plaatsing van eventuele zonnepanelenvelden of windmolens, maar geeft ook (nogmaals) de zorgen van de belanghebbenden weer.

Analyse van de groepsgesprekken

Na de gesprekken hebben alle deelnemers de mogelijkheid gekregen om het gespreksverslag aan te vullen of eventuele zaken die verkeerd genoteerd stonden te laten aanpassen. Daarna zijn de gesprekken geanalyseerd aan de hand van onderstaand analysekader (zie volgende pagina), waarmee de randvoorwaarden zoals die in de gesprekken naar voren zijn gebracht ingedeeld zijn naar procesvoering, zonne-energie en windenergie.

Over het algemeen komt uit de gesprekken naar voren dat de belanghebbenden best positief staan ten opzichte van de energietransitie in zijn algemeenheid (dit zagen wij ook al in het kwantitatieve deel waar 63% van de inwoners van de gemeente (zeer) positief hier tegenover stond, zie ook p. 18). Wel geven ze duidelijk aan dat een goed afwegingskader noodzakelijk is bij concrete initiatieven.

We bespreken de randvoorwaarden zoals die in de gesprekken aan de orde zijn gekomen vanaf paragraaf 3.1.1.

Figuur 9. **Illustratie van het analyseschema van de groepsgesprekken**

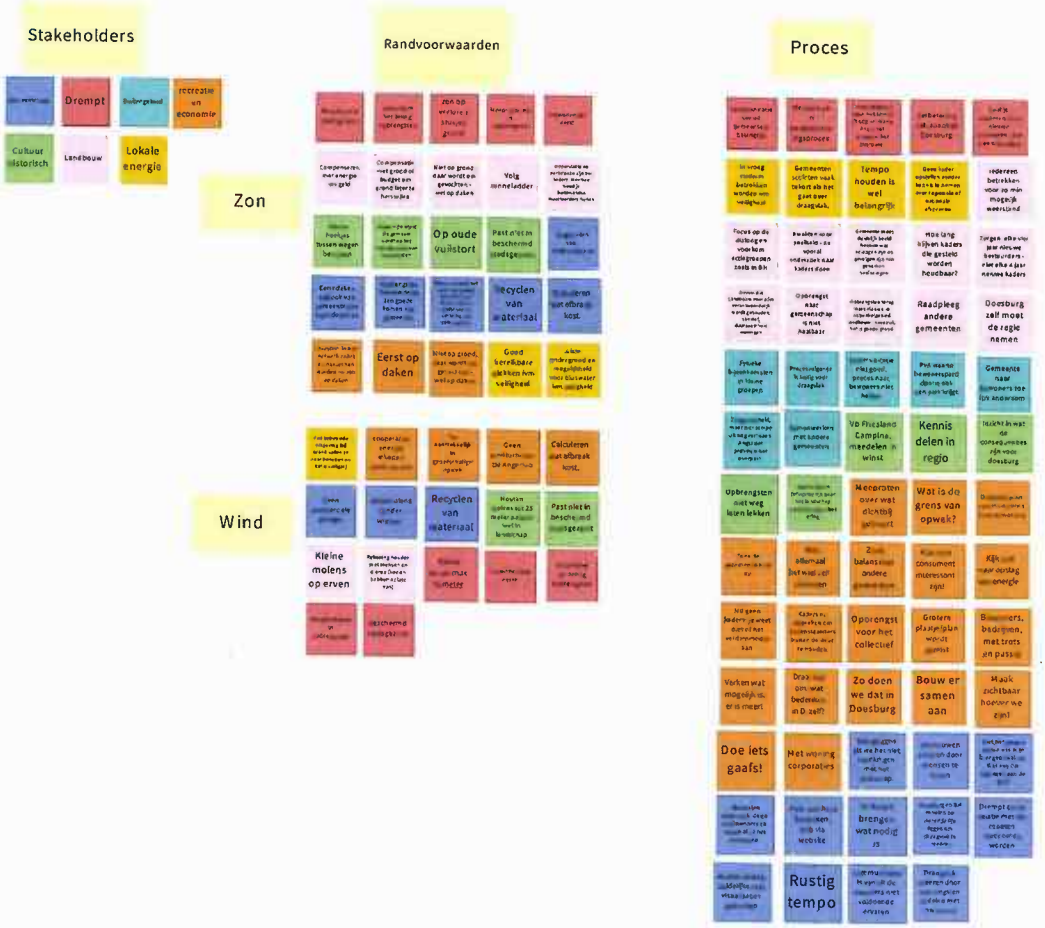

3.1.1 Zonne-energie

Voor zonne-energie is volgens de belanghebbenden die we gesproken hebben, wel plaats binnen de gemeente Doesburg. Dat wil niet zeggen dat alle belanghebbenden positief staan tegenover zonnevelden. Over zonnepanelen op daken is het merendeel het wel eens, die moeten er komen. Daarbij zien ze nog volop kansen voor de gemeente om te stimuleren dat nu nog onbenutte daken vol gelegd worden. De belanghebbenden zouden graag zien dat de focus op komt te liggen in het gemeentelijk verduurzamingsbeleid op het vol leggen van daken, het overkappen van parkeerplaatsen of het benutten van ongebruikte stukjes land tussen bijvoorbeeld wegen in. Wel plaatsen ze daarbij de kanttekening dat het netwerk van netbeheerder Liander op dit moment nog niet voldoende toegerust is op het massaal plaatsen van zonnepanelen en dat daar dus ook een taak ligt.

Zonnepanelen in de vorm van zonneweides op gronden buiten de bebouwde kom is voor de gemeente Doesburg een reële optie. Dit is nodig om te kunnen voldoen aan de opgave van de RES 1.0 van energieregio Arnhem-Nijmegen. Hoewel de belanghebbenden de noodzaak van de energietransitie veelal wel inzien en ook vinden dat gemeente Doesburg een steentje moet bijdragen aan dit proces, stuit het plaatsen van zonneweides op enige weerstand. De geïnterviewden maken zich zorgen over het gebruik van goede landbouwgrond, over de verdeling van de opbrengsten, over de mogelijke schade voor de natuur en de biodiversiteit.

Welke randvoorwaarden zijn dan wel genoemd tijdens de groepsgesprekken?

- Zoek geschikte daken, verloren stukjes grond.
- Op de oude vuilstortplaats: die ligt buiten de schootsvelden
- Volg bij de beslissingen rondom zonneparken de zonneladder.
- Oppervlakte en mogelijkheden voor participatie zijn belangrijke kaders voor het buiten de deur houden van (grote, buitenlandse) investeerders.
- Op goed bereikbare plekken, met voldoende mogelijkheid voor bluswater en een goede ondergrond i.v.m. de (brand)veiligheid.
- Opbrengsten moeten deels ten goede komen aan de gemeenschap.
- Berekenen wat de afbraak van een zonneveld kost. Daarbij moet de projectontwikkelaar opdraaien voor de kosten van de verwijdering.
- Kijk naar hoe goed de gebruikte materialen van zonnepanelen te recyclen zijn.
- Compensatie van landeigenaren met grond (ze krijgen goede grond terug voor het land dat zij inbrengen voor zonnevelden) of met budget om grond later te herstellen.
- Compensatie met duurzame energie in plaats van met geld.
- Agendeer dat er geïnvesteerd moeten worden in het netwerk zodat er volop ingezet kan worden op zonne-energie op daken.

3.1.2 Windenergie

De kans op windmolens in de gemeente Doesburg is op dit moment klein en dat realiseren de geïnterviewden zich tijdens de groepsgesprekken. Windenergie binnen de gemeente is dan ook veelal zijdelings ter sprake gekomen.

Zoals we vaker zien, ook in het kwantitatieve onderzoek, zijn ook de belanghebbenden die we spraken minder positief gestemd over windenergie dan over zonne-energie. Sommigen spraken zich expliciet uit tegen deze vorm van energieopwekking. Wat vooral in het oog springt bij de analyse van de gesprekken, is dat de belanghebbenden zich zorgen maken over het beschermd stadsgezicht van Doesburg. En over de schootsvelden in het buitengebied: die hebben cultuur-historische waarden en horen open te blijven. Ook vanuit het perspectief van ondernemers in bijvoorbeeld de recreatiesector, zijn windmolens in het landschap niet wenselijk. Iedereen heeft ervaring met de hoge windmolens van de gemeente Zevenaar die nabij Angerlo staan. Die zijn van veraf te zien. Men heeft er geen geluidsoverlast of gezondheidsklachten door. Wat volgens anderen wel zou kunnen in Doesburg, en wat verder onderzocht moet worden zijn kleine molens eventueel van hout, die wél in het landschap passen.

Belangrijke randvoorwaarden voor de plaatsing van windmolens in de gemeente Doesburg volgens de belanghebbenden:

- Meeprofiteren van de opbrengsten waarbij direct omwonenden het meest profiteren.
- Kleine molens van maximaal 25 meter. Eventueel van hout.
- Houd rekening met mensen en dieren, onderzoek de gezondheidsrisico's.
- Niet te dicht bij bebouwing.
- Berekenen wat de afbraak ervan kost. Daarbij moet de projectontwikkelaar opdraaien voor de kosten van de verwijdering na 25 jaar.
- Kijk naar hoe goed de gebruikte materialen van een windmolen te recyclen zijn.
- Innovatieve ideeën: windmolens zonder wieken.
- Onderzoek de opties voor het collectief investeren van windmolens op zee.

3.1.3 Processen rondom duurzame energie

Gaandeweg de groepsgesprekken werd duidelijk dat (sommige) belanghebbenden vooral met het proces zoals dat tot nu toe gevoerd is binnen de gemeente Doesburg in hun maag zitten. Daar zijn ze niet allemaal even tevreden over. Waar het hen vooral aan gelegen is, is dat het proces om tot een goed afwegingskader te komen op de juiste manier gevoerd wordt. En dat is volgens hen nu niet het geval. Een aantal punten van onvrede die te maken hebben met de procesvoering komen in vrijwel alle gesprekken terug. We bespreken ze hieronder.

Communicatie en draagvlak

Een aantal belanghebbenden is niet tevreden over de communicatie vanuit de gemeente gedurende het proces tot nu toe. Het tot driemaal toe wisselen van procesbegeleider en daarmee het aanspreekpunt vanuit de gemeente geeft ook niet bij iedereen het vertrouwen dat het traject in het vervolg wel goed zal verlopen. Vooral de mensen uit het buitengebied en de agrariërs geven aan dat eigenlijk al meteen in het begin van het proces zaken mis gegaan zijn in het betrekken van belanghebbenden bij het opstellen van een afwegingskader. Zo is er eerst de suggestie gewekt dat er wél windmolens zouden komen en dat die bij (Achter) Drempt op de gemeentegrens een plek zouden krijgen, terwijl Drempt op dat moment niet op de getoonde kaart stond. Dat heeft het vertrouwen geen goed

gedaan. Ook het gegeven dat er een informatieavond over duurzame energie gepland werd op een moment dat vanwege corona iedereen zoveel mogelijk thuis moest blijven heeft het vertrouwen aangetast.
De geïnterviewden willen heel graag serieus genomen worden en op de juiste manier op het juiste moment meegenomen worden in het traject. Ze begrijpen dat dat lastig balanceren is voor een gemeente; wanneer vertel je welke informatie en hoe betrek je ook inwoners die niet al uit zichzelf hierin geïnteresseerd zijn? Oplossingen die hiervoor aangedragen werden zijn:

- Houd fysieke bijeenkomsten in kleine groepen.
- Ga als gemeente naar de inwoners toe en niet andersom – proactief opstellen.
- Creëer vertrouwen door mensen te horen.
- Communiceer helder over het proces en beslismomenten. Gebruik visualisaties.
- Maak een stappenplan van hoe je als gemeente wil communiceren.
- Schets duidelijk het grotere plaatje van de energietransitie.
- Wees duidelijk over de urgentie van de energietransitie (ingebracht door RES Arnhem-Nijmegen).
- Maak van de opgave een gezamenlijke uitdaging -> leg minder de nadruk op 'moeten', maar zie het als kansen voor de gemeente Doesburg.

Zorgvuldigheid versus tempo en regie

Bij vrijwel alle groepsgesprekken kwam de afweging tussen zorgvuldigheid of tempo maken aan bod. Een deel van de geïnterviewden vindt het belangrijk dat het proces zorgvuldig wordt gevoerd. Liever nu wat langzamer, maar dan wel een goed afwegingskader, zo bepleiten zij. Aan de andere kant oppert een aantal gespreksgenoten dat zorgvuldigheid niet moet leiden tot al teveel vertraging of tot uitstel. Immers, de RES 1.0 gaat door en sommigen zijn bang dat als gemeente Doesburg niet zelf de regie in handen houdt, het van hen afgenomen wordt en er beslissingen van hogerhand genomen en opgelegd worden. Daarbij speelt de vraag wat een kleine gemeente als Doesburg nu eigenlijk kan bijdragen aan de opgave van de RES Arnhem-Nijmegen. Ook op dat punt is zorgvuldigheid en onderbouwing gewenst: goed uitzoeken en onderbouwen van wat de gemeente Doesburg nu daadwerkelijk kan bijdragen aan duurzame opwek en daarbij rekening houden met wat het netwerk aankan.

Een andere belangrijke vraag die in relatie tot het voeren van een zorgvuldig proces opgeworpen is heeft te maken met de houdbaarheid van de kaders die geformuleerd gaan worden. Hoe lang zijn die houdbaar? Moet dat ook vastgelegd worden? En hoe wordt rekening gehouden met wisselingen in de gemeentepolitiek?

Randvoorwaarden rondom zorgvuldigheid en tempo:

- Voer een zorgvuldig proces, maar verlies het tempo niet uit het oog.
- Houd als gemeente zelf de regie.
- Probeer te voorkomen dat de provincie het overpakt en beslissingen op zal leggen.

Samenwerken met andere partijen/gemeenten

Doesburg is een te kleine gemeente om zelf het wiel helemaal uit te vinden, zo horen we geregeld tijdens de groepsgesprekken. Vandaar dat verschillende partijen, zoals grondeigenaren, aandringen op betere samenwerking en kennisdeling in de regio. Gemeente Bronckhorst wordt gezien als een belangrijke gemeente om mee samen te werken. Echter, zo stipt één van de gesprekspartners aan, is de wijze waarop het proces en het gesprek over duurzame energie in de gemeente Bronckhorst gevoerd wordt niet de kant die het in Doesburg op moet gaan. Het gesprek in Doesburg moet open en constructief blijven.

Randvoorwaarden rondom samenwerken met andere partijen:

- Zoek de samenwerking met andere gemeenten.
- Deel kennis in de regio.
- Neem Drempt en de gemeente Bronckhorst mee in besluiten.

Opbrengsten verdelen

In alle gesprekken kwam ook de verdeling van de opbrengsten van grootschalige opwekmogelijkheden aan de orde. Over het algemeen zijn de geïnterviewden huiverig voor grote investeerders. Ze vrezen de lasten van een zonneveld of windmolenpark terwijl er geen lusten zijn in de vorm van enige compensatie. Over het algemeen willen de geïnterviewden dat de opbrengsten van grootschalige opwek op één of andere manier (deels) terugvloeien in de Doesburgse gemeenschap. Hoe en in welke vorm blijft een beetje in het midden.

Kansen voor duurzame energie in Doesburg

We zagen al eerder dat ruim de helft van de inwoners van de gemeente Doesburg (zeer) positief staat ten opzichte van de energietransitie. Zeker in het gesprek met de ondernemers kwam naar voren dat zij vooral kansen zien voor de gemeente om hierop aan te haken. Ze zouden graag zien dat de gemeente Doesburg zich inzet om innovatieve pilots naar de gemeente te halen of dat ingezet wordt op het investeren in experimenten. Er moet volgens hen meer een gevoel van samenwerken, trots en zichtbaarheid zijn. De nadruk ligt volgens hen nu nog teveel op 'moeten' in plaats van op 'kunnen'.

Randvoorwaarden voor kansen voor duurzame energie:

- Betrek inwoners op een positieve manier: wat bedenken Doesburgers zelf, zorg dat inwoners trots op hun gemeente kunnen zijn als het gaat om duurzame energie.
- Maak zichtbaar hoever de gemeente nu is met verduurzaming.
- Werk samen met bedrijven en bijvoorbeeld woningcorporaties.
- Focus op nieuwe technieken bijvoorbeeld een mix van zon, wind en water.

4 Tot slot

In dit hoofdstuk blikken we terug op de resultaten van het online onderzoek onder inwoners en de groepsgesprekken met belanghebbenden. Doel is om te komen tot een lokaal afwegingskader voor duurzame energie in de gemeente Doesburg.

De inwoners en betrokkenen hebben een voorkeur voor opwek via zonnepanelen op daken. Van de respondenten (zie vraag 11) geeft 31% de voorkeur aan zonnevelden als er een duurzaam energieproject in de gemeente moet komen. Bijvoorbeeld op de ongebruikte stukjes land langs wegen of op de oude vuilstort. Belanghebbenden geven echter in de verdiepende gesprekken aan dat zij hier weinig of geen mogelijkheden voor zien binnen de gemeente Doesburg. Voor grootschalige windturbines ziet men geen mogelijkheden. Deze windmolens sluiten aan bij landschappelijke waarden uit de geschiedenis van Doesburg.

Bewoners, belanghebbenden en ook ondernemers doen een beroep op de gemeente Doesburg om vooral ook ruimte te bieden aan experimenten met innovatieve technieken zoals al gebeurt met de op kleine schaal opwekken van energie met waterkracht. Innovaties in opwek via zon of wind zijn relevant; veel daken in de vestingstad kunnen geen zware panelen dragen.

Naast de wettelijke kaders voor behoud van natuur en landschap vinden bewoners en belanghebbenden het belangrijk dat er afspraken vastgelegd worden over de verdeling van de lusten en lasten van energie-opwek. Dit om landschapsonderhoud of lokale voorzieningen te realiseren, terugdringen van energiegebruik te stimuleren of om overlast voor bewoners of bedrijven te compenseren. Doorredenerend op de lusten- en lastenverdeling heeft men de voorkeur voor lokale initiatieven boven projectontwikkelaars van buiten.
Leg dus vast of en op welke wijze de gemeente initiatiefnemers om bovenwettelijke compensatie en/of financiële participatie vraagt. Maak bijvoorbeeld een omschrijving van de te hanteren participatiemodellen (coöperatief eigenaarschap en aandeelhouderschap) die randvoorwaardelijk zijn voor vergunningverlening.

Zorg ervoor dat de wensen ruimtelijk ingepast kunnen worden. Dit betekent dat belemmeringen in het elektriciteitsnetwerk of qua lokale energieopslagmogelijkheden aandacht vragen.

Tenslotte pleiten bewoners en belanghebbenden voor een zorgvuldig, toegankelijk en transparant proces waarbij de doelen en het tempo bewaakt worden. Maak van de opgave een gemeenschappelijke uitdaging en werk dan samen met ondernemers, bewoners en organisaties als woningcorporaties aan de realisatie ervan. Heldere communicatie is hierbij noodzakelijk.

Bijlage A Vragenlijst online onderzoek inwoners

Instructie voor het invullen van de vragenlijst

Deze vragenlijst wordt **geautomatiseerd** verwerkt. Daarom is het belangrijk dat u:

- de vragenlijst niet kreukt;
- de vragenlijst invult met een **zwarte of blauwe pen** (geen rode pen en geen viltstift);
- een duidelijk kruisje zet in het vakje van uw keuze (**het vakje niet helemaal inkleuren!**).

Belangrijk!

- Het is belangrijk dat u alle vragen beantwoordt, ook al vindt u het soms moeilijk om een antwoord te geven.
- Er zijn **geen goede of foute antwoorden**. Het gaat om uw mening!
- Het invullen neemt ongeveer 15 tot 20 minuten van uw tijd in beslag.

Welkom bij deze vragenlijst!

Deze vragenlijst gaat over het opwekken van duurzame energie in de gemeente Doesburg. De gemeente wil daar graag uw mening over horen. Waarom dat belangrijk voor uzelf en voor ons is, leest u hieronder. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 10 tot 15 minuten. We zouden het heel fijn vinden als u die tijd neemt om de vragenlijst in te vullen.

De gemeente Doesburg wil in 2050 graag energieneutraal zijn. Dat betekent dat we in Doesburg net zoveel energie duurzaam opwekken als we zelf nodig hebben. Veel gemeenten doen dat met bijvoorbeeld windmolens en zonnevelden (grote gebieden met zonnepanelen). En er wordt gekeken naar andere manieren.

Op dit is moment het onwaarschijnlijk dat er windmolens in Doesburg komen. Maar er is wel plaats voor andere vormen van duurzame energie, zoals zonnevelden. We willen als gemeente niet dat windmolens en zonnevelden zomaar overal neergezet kunnen worden. Samen met de inwoners van Doesburg willen we zorgen voor een lijst met eisen en voorwaarden. Wat willen we wel en wat willen we niet? Zo'n lijst heet een afwegingskader.

De gemeente Doesburg gebruikt het afwegingskader als een projectontwikkelaar naar de gemeente komt met plannen voor het plaatsen van bijvoorbeeld windmolens of zonnevelden.
Een projectontwikkelaar moet dan zorgen dat de plannen binnen het afwegingskader passen. Gebeurt dat niet? Dan geeft de gemeente geen vergunning voor de plannen.

Het is dus heel belangrijk dat het afwegingskader beschrijft wat de inwoners van Doesburg willen. En wat we niet willen. Laat u ons ook weten wat u belangrijk vindt?

Achtergrondvragen

Graag stellen uw u eerst enkele achtergrondvragen. We wijzen u erop dat alle gegevens die u invult, anoniem verwerkt worden en vertrouwelijk worden behandeld. Deze achtergrondvragen gebruiken we om de antwoorden achteraf uit te kunnen splitsen naar specifieke kenmerken, zoals leeftijd.

1. Wat is uw geslacht?

- ☐ Vrouw
- ☐ Man
- ☐ Anders

2. Wat is uw leeftijd?

- ☐ Tussen de 18 en 29 jaar
- ☐ Tussen de 30 en 39 jaar
- ☐ Tussen de 40 en 54 jaar
- ☐ Tussen de 55 en 64 jaar
- ☐ Tussen de 65 en 74 jaar
- ☐ 75 jaar of ouder

3. Wat is de postcode van uw woonadres? (bijvoorbeeld 1234 AB)

☐☐☐☐ ☐☐

4. Woont u in een huur- of koopwoning?

- ☐ Koopwoning / koopappartement
- ☐ Huurwoning via een woningcorporatie
- ☐ Huurwoning via een particulier
- ☐ Anders, namelijk: ...

5. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding met een diploma?

- ☐ Lagere school / basisonderwijs / geen onderwijs
- ☐ Vmbo / mavo
- ☐ Havo / vwo
- ☐ Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
- ☐ Hoger beroepsonderwijs (hbo)
- ☐ Wetenschappelijk onderwijs (universiteit)
- ☐ Wil ik niet zeggen / weet ik niet

Regionale Energie Strategie Arnhem-Nijmegen (RES)

Nu volgen er enkele vragen over de RES, de Regionale Energie Strategie. Wat dat is leggen we hieronder uit.

In Nederland zijn allerlei afspraken gemaakt om te zorgen dat we in 2030 49% minder CO2 uitstoten dan in 1990. Dit is nodig om de opwarming van de aarde te beperken. Dat lukt niet met alleen windmolens op zee. En dat lukt ook niet als we op alle daken zonnepanelen leggen. Om dat doel te halen is er meer nodig. Nederland is daarom verdeeld in 30 energieregio's. Elke regio schrijft een eigen Regionale Energie Strategie (RES). De RES is een plan waarin onder andere staat hoe in de regio grootschalig duurzame elektriciteit opgewekt kan worden. Hierin staan vooral plannen voor windmolens en zonnevelden. De gemeente Doesburg is onderdeel van de energieregio Arnhem-Nijmegen. In het huidige plan van de RES staat (nog) niets over windmolens of zonnevelden in Doesburg. Maar we weten niet zeker of dat zo blijft. Daarom gaat Doesburg toch alvast zorgen dat er een afwegingskader klaar ligt.

6. Heeft u wel eens iets gehoord over de Regionale Energie Strategie (RES)?

- ☐ Ja, ik ben op de hoogte van hoe de RES werkt en weet wat er in staat
- ☐ Ja, ik heb wel eens van een RES gehoord en weet enigszins hoe de RES werkt en wat er in staat
- ☐ Ja, ik heb wel eens van een RES gehoord, maar weet niet wat het is
- ☐ Nee, ik ben hiervan niet op de hoogte

7. Eerder vertelden we wat een afwegingskader is: een lijst met eisen en voorwaarden voor toekomstige projecten op het gebied van zonne-energie en windenergie.
In hoeverre vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat de gemeente Doesburg een afwegingskader heeft?

- ☐ Heel belangrijk
- ☐ Belangrijk
- ☐ Onbelangrijk
- ☐ N.v.t. / dat weet ik niet

Duurzame energie
De meest duurzame energie is energie die we niet gebruiken. We gebruiken bijvoorbeeld minder energie door huizen te isoleren en door huizen te bouwen die geen energie van een energieleverancier nodig hebben.

We kunnen op verschillende manieren energie besparen:
1. Door ons gedrag te veranderen (bijv. de verwarming lager zetten of korter douchen)
2. Door spullen te kopen die minder energie verbruiken en langer meegaan (bijv. een nieuwe koelkast)
3. Bij verbouwingen van ons huis (door bijvoorbeeld muren en daken goed te isoleren)

8. Welke van de volgende besparingen doet u nu al of denkt u in de toekomst te gaan doen?

	Doe ik al	Bereid om dit te gaan doen	Niet bereid om dit te gaan doen	Ben er niet mee bekend	N.v.t. / Dat weet ik niet
Ik doe het licht uit wanneer ik een ruimte verlaat	☐	☐	☐	☐	☐
Ik gebruik energiezuinige huishoudelijke apparaten	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vervang bestaande apparaten versneld voor zuinigere apparaten als ik weet dat ik de besparing terugverdien	☐	☐	☐	☐	☐
Ik pas mijn huis aan door duurzame maatregelen te nemen, bijvoorbeeld muur- of dakisolatie of isolerende ramen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik leg zonnepanelen op mijn dak	☐	☐	☐	☐	☐

9. Hieronder staan een paar mogelijkheden om energie op te wekken. Hoe staat u tegenover deze energiebronnen voor het opwekken van energie <u>in de gemeente Doesburg</u>?

	Heel positief	Positief	Niet positief, niet negatief	Negatief	Heel negatief	Weet niet / geen mening
Windmolens	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zonnepanelen op dak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zonnevelden (meerdere zonnepanelen bij elkaar)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Waterkracht (waterkrachtcentrale)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Heeft u nog andere ideeën die mogelijk zijn voor het grootschalig opwekken van energie in de gemeente Doesburg?

11. Binnen de gemeente Doesburg ligt nu de aandacht op zonne-energie op daken en op energiebesparing, maar daarmee kunnen we in de toekomst niet voldoende stroom opwekken. Stel, er moet een project op het gebied van duurzame energie in de gemeente Doesburg komen. Wat zou dan uw voorkeur hebben? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Windmolens
- ☐ Zonnevelden
- ☐ Waterkrachtcentrale
- ☐ Zonnepanelen op alle daken die geschikt zijn
- ☐ Ik heb nog te weinig kennis om hier een goede keuze tussen te maken
- ☐ Ik heb hier geen voorkeur voor
- ☐ Weet niet / geen mening
- ☐ Anders, namelijk:

12. In de gemeente Doesburg zijn kernenergie en biomassa (de verbranding planten, bomen, en plantaardig afval als bron voor energie) niet mogelijk.
Vindt u dat de gemeente Doesburg moet investeren in een kerncentrale of in een biomassacentrale op het grondgebied van een andere gemeente?

- ☐ Ja, in een kerncentrale/kernenergie
- ☐ Ja, in een biomassacentrale
- ☐ Ja, zowel in een kerncentrale als een biomassacentrale
- ☐ Nee, ik wil niet dat de gemeente daarin investeert
- ☐ Dat weet ik niet

Zonne-energie
In het afwegingskader leggen we vast waar wel of geen ruimte is voor zonnevelden. Zonnevelden zijn stukken grond waar veel zonnepanelen bij elkaar liggen. We willen niet dat een zonneveld zomaar ergens in de gemeente Doesburg geplaatst kan worden. Het moet wel passen bij wat de inwoners en plaatselijke partijen belangrijk vinden.

Een projectontwikkelaar die naar de gemeente gaat met plannen voor het plaatsen van een zonneveld moet zorgen dat de plannen binnen het afwegingskader passen.
We leggen u verschillende aspecten voor die belangrijk zijn voor het afwegingskader voor zonne-energie.

13. Welke voorwaarden vindt u belangrijk als het gaat om de plaatsing van zonnevelden (meerdere zonnepanelen bij elkaar)?
LET OP: U kunt er maximaal 3 aankruisen. Ik vind het belangrijk dat:

- ☐ Het project in het landschap past (bijvoorbeeld een haag om het zonneveld)
- ☐ Er rekening wordt gehouden met het historisch stadsgezicht van Doesburg
- ☐ Het een klein zonneveld wordt
- ☐ Er rekening gehouden wordt met de natuur (bijvoorbeeld zonnepanelen op hoogte, zodat de grond kan herstellen en biodiversiteit wordt vergroot)
- ☐ Het zo ver mogelijk van woningen wordt gebouwd
- ☐ Er rekening wordt gehouden met goede / vruchtbare landbouwgrond
- ☐ De gemeente mogelijkheden onderzoekt voor samenwerking met buurgemeenten
- ☐ Dat weet ik niet
- ☐ Ik wil geen zonnevelden in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden

14. Welke voorwaarden vindt u belangrijk als het gaat om de procedures rondom zonnevelden?
Let op: U kunt er maximaal 3 aankruisen. Ik vind het belangrijk dat:

- ☐ Een lokale energiecoöperatie* eigenaar is
- ☐ Ik kan meebeslissen waar het zonneveld komt
- ☐ Ik kan investeren en daardoor kan meeprofiteren van de opbrengsten van het zonneveld
- ☐ Er samen met inwoners of grondeigenaren wordt besloten over het ontwikkelgebied (bijvoorbeeld de inrichting van de ruimte of de verdeling van de opbrengsten)
- ☐ De gemeente zich baseert op onderzoeken van mogelijke gezondheidseffecten van zonnevelden
- ☐ De opbrengsten van het zonneveld ten goede komen aan de inwoners van de gemeente Doesburg bijvoorbeeld
- ☐ Dat ik korting krijg op de stroomprijs waardoor ik minder betaal voor mijn energieverbruik
- ☐ Dat weet ik niet
- ☐ Ik wil geen zonnevelden in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden

*Met **energiecoöperatie** bedoelen we een initiatief van lokale bewoners, die samen aan de slag gaan met duurzame, lokale energie. Dat kan zijn door gezamenlijk te investeren in de opwekking van zon- of windenergie. In Doesburg is dit Doeswatt.

15. Zijn er voor u nog andere belangrijke voorwaarden voor zonnevelden in de gemeente Doesburg?

16. Zonnevelden kunnen op verschillende manieren en plaatsen neergezet worden.
Waar gaat uw voorkeur naar uit als het gaat om zonnevelden? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Geconcentreerd op één plek (minder oppervlakte nodig, maar mogelijk meer invloed op het landschap)
- ☐ In een energietuin* (zonnepanelen passen dan beter in het landschap door bijvoorbeeld heggen eromheen te plaatsen en wandelpaden aan te leggen, er is wel meer ruimte nodig)
- ☐ Een aantal kleinere zonnevelden verspreid over de gemeente
- ☐ Langs (provinciale) wegen
- ☐ Op parkeerplaatsen
- ☐ Geen van de opties heeft mijn voorkeur
- ☐ Weet ik niet / geen mening
- ☐ Anders namelijk:
- ☐ Ik wil geen zonnevelden in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over de plaatsing

*Voorbeeld van een energietuin:

Windenergie

Op dit moment is de kans klein dat er in de gemeente Doesburg windmolens komen. Dat kan in de toekomst veranderen. Daarom is het belangrijk om in het afwegingskader ook voor windenergie goed vast te leggen wat we wel en wat we niet willen.

Hieronder staan drie vragen die gaan over het afwegingskader voor windenergie.

17. Wat vindt u belangrijke voorwaarden als het gaat om de plaatsing van windmolens? U kunt er maximaal 3 aankruisen. Ik vind het belangrijk dat:

- ☐ Het project in het landschap past
- ☐ Er rekening wordt gehouden met het historisch stadsgezicht van Doesburg
- ☐ Er aandacht is voor natuur (bijvoorbeeld onderzoek naar effecten op dieren, kleurengebruik wieken, et cetera)
- ☐ Er zo ver mogelijk van woningen wordt gebouwd
- ☐ De gemeente zich baseert op onderzoeken van mogelijke gezondheidseffecten van windmolens (geluid, slagschaduw)
- ☐ De gemeente mogelijkheden onderzoekt voor samenwerking met buurgemeenten
- ☐ Dat de windmolens in bepaalde gevallen (bijvoorbeeld 's nachts of bij vogeltrek) stil gezet kunnen worden
- ☐ Ik wil geen windmolens in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden
- ☐ Niet van toepassing / dat weet ik niet

18. Wat vindt u belangrijke voorwaarden als het gaat om de procedures rondom windmolens? U kunt er maximaal 3 aankruisen. Ik vind het belangrijk dat:

- ☐ Een lokale energiecoöperatie eigenaar is
- ☐ Ik kan meebeslissen waar windmolens komen
- ☐ Ik kan meebeslissen hoeveel windmolens er komen
- ☐ Ik kan investeren en daardoor kan meeprofiteren van de opbrengsten van de windmolens
- ☐ Er samen met inwoners of grondeigenaren wordt besloten over het ontwikkelgebied (bijvoorbeeld de inrichting van de ruimte of de verdeling van de opbrengsten)
- ☐ Dat ik kan meebeslissen hoe hoog de windmolens worden
- ☐ De opbrengsten van de windmolens ten goede komen aan de inwoners van de gemeente Doesburg (bijvoorbeeld via een fonds)
- ☐ Dat ik korting krijg op de stroomprijs waardoor ik minder betaal voor mijn energieverbruik
- ☐ Ik wil geen windmolens in de gemeente Doesburg en wil niet meedenken over voorwaarden
- ☐ Niet van toepassing / dat weet ik niet

19. Zijn er voor u nog andere belangrijke voorwaarden voor windmolens in de gemeente Doesburg?

Betrokkenheid van inwoners

Wilt u betrokken worden bij de overgang naar duurzame energie? Moet iedereen kunnen profiteren van de financiële opbrengsten of profiteren alleen diegenen die investeren?
Wilt u meedenken en meepraten en zo ja, op welke manier? Daarover stellen we u enkele vragen.

20. In welke mate vindt u de volgende aspecten wel of niet belangrijk?

	Heel belangrijk	Belangrijk	Niet belangrijk / niet onbelangrijk	Onbelangrijk	Weet niet / geen mening
Dat ik kan meedenken en advies kan geven bij mogelijke plannen voor windmolens in Doesburg	☐	☐	☐	☐	☐
Dat ik kan meedenken en advies kan geven bij mogelijke plannen voor zonnevelden in Doesburg	☐	☐	☐	☐	☐
Dat ik kan investeren in mogelijke duurzame initiatieven in Doesburg en er zo geld aan kan verdienen	☐	☐	☐	☐	☐
Dat ik mede-eigenaar kan worden van mogelijke duurzame initiatieven in Doesburg bijvoorbeeld via een lokale energiecoöperatie*	☐	☐	☐	☐	☐

*Met **energiecoöperatie** bedoelen we een initiatief van lokale bewoners, die samen aan de slag gaan met duurzame, lokale energie. Dat kan zijn door gezamenlijk te investeren in de opwekking van zon- of windenergie. In Doesburg is dit Doeswatt.

21. Stel, er komen een zonneveld of een aantal windmolens in Doesburg. Hoe zouden volgens u de financiële opbrengsten verdeeld moeten worden? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ De grondeigenaren ontvangen de opbrengsten
- ☐ De opbrengsten zijn voor direct omwonenden, bijvoorbeeld voor de verduurzaming van hun huis
- ☐ De opbrengsten zijn voor alle inwoners van Doesburg, bijvoorbeeld voor de verduurzaming van verenigingen, buurthuizen, scholen
- ☐ De opbrengsten gaan naar een fonds om woningeigenaren eventueel te compenseren
- ☐ De investeerders ontvangen opbrengsten, ook als deze niet direct in de regio wonen
- ☐ Anders, namelijk: _____
- ☐ Dat weet ik niet / geen mening
- ☐ Ik ben tegen een zonneveld of windmolens en wil hier geen mening over geven

22. Wilt u door de gemeente betrokken worden bij of geïnformeerd worden over plannen van initiatiefnemers rondom duurzame energie?

- ☐ Ja ➔ ga door met vraag 24
- ☐ Nee ➔ ga door met de volgende vraag

23. U gaf aan dat u niet betrokken wilt worden bij plannen voor duurzame energie. Wat is de reden dat u hier niet bij betrokken wil worden?

➔ LET OP: ga door met vraag 26

24. Op welke manier wilt u graag betrokken of geïnformeerd worden? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Via persoonlijke gesprekken
- ☐ Via een e-mail of brief met een toelichting op de plannen
- ☐ Via de emailnieuwsbrief Duurzaam Doesburg
- ☐ Via (online) informatieavond(en) voor bewoners
- ☐ Via een duidelijk contactpersoon bij de gemeente
- ☐ Via de werkgroep uit de lokale omgeving
- ☐ Via de (lokale) krant (Regiobode of Contact)
- ☐ Via de gemeentelijke website
- ☐ Via Social Media gemeente Doesburg (Facebook, Twitter)
- ☐ Anders namelijk:
- ☐ Dat weet ik niet

25. Wat is uw e-mailadres?

Uw e-mailadres gebruiken we alleen voor het doel dat u heeft aangevinkt.
We koppelen uw e-mailadres op geen enkele manier aan uw antwoorden in deze vragenlijst.

Houding tegenover de energietransitie

Hieronder volgen nog enkele algemene vragen over uw houding tegenover de energietransitie. Met energietransitie bedoelen we de plannen van de overheid om van fossiele brandstoffen (zoals olie en aardgas) helemaal over te gaan naar duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

26. Hoe staat u in het algemeen tegenover de energietransitie in Nederland?

- ☐ Heel positief
- ☐ Positief
- ☐ Niet positief, niet negatief
- ☐ Negatief
- ☐ Heel negatief
- ☐ N.v.t. / dat weet ik niet

27. Hoe noodzakelijk vindt u het dat de gemeente Doesburg zelf energieneutraal wordt? Energieneutraal betekent dat er binnen de gemeente Doesburg minimaal evenveel energie wordt opgewekt als wordt verbruikt.

- ☐ Heel noodzakelijk
- ☐ Noodzakelijk
- ☐ Neutraal
- ☐ Niet noodzakelijk
- ☐ Helemaal niet noodzakelijk
- ☐ N.v.t. / dat weet ik niet

Afronding van de vragenlijst

Tenslotte volgen nog enkele afsluitende vragen. Daarna bent u aan het einde van de vragenlijst. De uitkomsten uit deze vragenlijst gebruiken we om het afwegingskader voor duurzame energie in de gemeente Doesburg te schrijven.

28. Bent u geïnteresseerd om via e-mail het rapport met de uitkomsten van dit onderzoek ontvangen?

Uw e-mailadres gebruiken we alleen voor het doel dat u heeft aangevinkt. We koppelen uw e-mailadres op geen enkele manier aan uw antwoorden in deze vragenlijst. Let op: als u eerder uw e-mailadres heeft ingevuld bij de nieuwsbrief, dan hoeft u deze hieronder niet nogmaals in te vullen.

- ☐ Ja, ik ontvang graag de uitkomsten van dit onderzoek. Mijn e-mailadres is:

  _____

- ☐ Nee, ik heb geen interesse

29. U bent bij het einde gekomen van de vragenlijst. Heeft u nog opmerkingen over het onderzoek of over de vragenlijst? Of zijn er nog andere dingen die u de gemeente Doesburg mee wilt geven? Deze kunt u hieronder kwijt.

_____

Hartelijk dank voor uw medewerking!

U kunt deze vragenlijst aan de gemeente terugsturen via bijgevoegde antwoordenvelop. Een postzegel is niet nodig.

Bijlage B Online onderzoek inwoners - Achtergrondkenmerken ongewogen

In onderstaande tabellen zijn de achtergrondkenmerken van de respondenten weergegeven. De resultaten zijn **ongewogen** weergegeven. De weegfactoren zijn na de laatste tabel opgenomen.

Tabel 11 Respons naar geslacht

	n	%
Vrouw	209	30
Man	471	69
Anders	6	1
Totaal	**686**	**100**

Tabel 12 Respons naar leeftijd

	n	%
18 tot en met 29 jaar	12	2
30 tot en met 39 jaar	36	5
40 tot en met 54 jaar	131	19
55 tot en met 64 jaar	169	25
65 tot en met 74 jaar	231	34
75 jaar en ouder	107	16
Totaal	**686**	**100**

Tabel 13 Respons naar wijk

	n	%	*Aantal huishoudens per wijk aangeschreven*
Binnenstad + wijk Molenveld	303	44	2.399
Wijk De Ooi	90	13	1.031
Wijk Beinum	255	37	1.710
Buitengebied (NoordOost)	22	3	55
Drempt (Bronckhorst)	10	1	57
Steenderen (Bronckhorst)	3	0	
Niet ingevuld / ongeldige postcode	*3*	*0*	-
Totaal	**686**	**100**	**5.252***

* In totaal zijn 5.252 huishoudens aangeschreven, 29 zijn retour gekomen, waardoor 5.223 huishoudens de mogelijkheid hebben gekregen om de vragenlijst in te vullen.

Tabel 14 Respons naar type woning

	n	%
Koopwoning / koopappartement	525	77
Huurwoning via een woningcorporatie	134	20
Huurwoning via een particulier	17	2
Anders	10	1
Totaal	686	100

Tabel 15 **Respons naar hoogst afgeronde opleiding met een diploma**

	n	%
Lagere school / basisonderwijs / geen onderwijs	8	1
Vmbo / mavo	62	9
Havo / vwo	43	6
Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	155	23
Hoger beroepsonderwijs (hbo)	282	41
Wetenschappelijk onderwijs (universiteit)	115	17
Wil ik niet zeggen / weet ik niet	21	3
Totaal	**686**	**100**

Weegfactoren afwegingskader Duurzame Energie - Gemeente Doesburg

Weegfactoren	Mannen	Vrouwen
18-29 jaar*	8,1622415708	9,1514565194
30-39 jaar	1,5167150382	2,9725178258
40-54 jaar	1,0016681198	1,8467599875
55-64 jaar	0,5523416944	1,2522639278
65-74 jaar	0,3590239708	1,1581729290
75 jaar of ouder	0,4882726002	1,4641782221

*note: de maximale weegfactoren zijn afgetopt op 3.

Bijlage C Online onderzoek inwoners - Resultaten vragen 26 en 27 naar leeftijd

In deze bijlage zijn de resultaten van enkele vragen uitgesplitst naar leeftijd weergegeven.
De cijfers in de tabellen betreffen **gewogen** resultaten.
In grijs zijn significante verschillen ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen gemarkeerd.

De resultaten zijn ook uitgesplitst naar leeftijd om te kijken of er zich verschillen tussen leeftijdsgroepen voordoen

- Respondenten tussen de 18 en 39 jaar geven vaker dan andere leeftijdsgroepen aan neutraal tegenover de energietransitie in Nederland te staan (35% tegenover 24%). Zij staan minder vaak dan andere leeftijdsgroepen (heel) negatief hiertegenover (2% tegenover 12% gemiddeld).
- Respondenten tussen de 40 en 64 jaar staan minder vaak dan andere leeftijdsgroepen (heel) positief tegenover de energietransitie (59% tegenover 63% gemiddeld) en staan vaker dan andere leeftijdsgroepen (heel) negatief hiertegenover (17% tegenover 12% gemiddeld).
- Respondenten van 65 jaar en ouder staan juist vaker (heel) positief tegenover de energietransitie (70% tegenover 63% gemiddeld).

Tabel 16 Vraag 26: Hoe staat u in het algemeen tegenover de energietransitie in Nederland? (%)

	18-39 jaar	40-64 jaar	65 jaar en ouder	Totaal
(heel) positief	63	59	70	63
niet positief / niet negatief	35	24	20	24
(heel) negatief	2	17	10	12

* Bij de uitsplitsing naar leeftijd is de antwoordcategorie 'weet niet / geen mening' niet meegenomen.

- Respondenten tussen de 18 en 39 jaar geven vaker dan andere leeftijdsgroepen aan er neutraal tegenover te staan of de gemeente Doesburg zelf energieneutraal wordt (33% tegenover 24% gemiddeld).
- Respondenten tussen de 40 en 64 jaar vinden dit vaker dan andere leeftijdsgroepen (helemaal) niet noodzakelijk (22% tegenover 18% gemiddeld).
- Respondenten van 65 jaar en ouder geven juist vaker aan dat zij het (heel) noodzakelijk vinden dat de gemeente zelf energieneutraal wordt (63% tegenover 56% gemiddeld).

Tabel 17 Vraag 27: Hoe noodzakelijk vindt u het dat de gemeente Doesburg zelf energieneutraal wordt? (%)*

	18-39 jaar	40-64 jaar	65 jaar en ouder	Totaal
(heel) noodzakelijk	55	54	63	56
neutraal	33	24	21	24
(helemaal) niet noodzakelijk	12	22	16	18

* Bij de uitsplitsing naar leeftijd is de antwoordcategorie 'weet niet / geen mening' niet meegenomen.

Bijlage D Geïnterviewde belanghebbenden

Groepsgesprek 1: Natuur & cultuurhistorische organisaties

- Monumentenvereniging Doesburg
- Adviescommissie cultuurhistorie
- Stichting Twickel

Groepsgesprek 2: Inwoners buitengebied

- Drie gesprekspartners

Groepsgesprek 3: Gemeenteraad Doesburg

Afvaardigingen van:

- D66
- CDA
- Groenlinks/PvdA
- SP
- VVD
- Stadspartij Doesburg

Groepsgesprek 4: (Lokale) energie

- Veiligheidsregio Midden-Gelderland
- RES Arnhem-Nijmegen

Groepsgesprek 5: Landbouw (organisaties)

- Twee afgevaardigden hebben een agrarisch bedrijf
- LTO Achterhoek

Groepsgesprek 6: Inwoners dorp Drempt

- Drie gesprekspartners

Groepsgesprek 7: Recreatie en economie

- MKB Telecom
- Camping Capfun
- Rotra
- KVO Beinum

HET pon | telos

OPGERICHT IN
1947

GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING
STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

30

INTENSIEVE SAMENWERKINGEN
MET UNIVERSEITEN EN ANDERE KENNISINSTELLINGEN

SPECIFIEKE THEMA'S

- VEERKRACHT
- RUIMTE EN ENERGIE
- OMGEVING
- ARBEID
- CULTUUR
- ERFGOED
- MIGRATIE
- PARTICIPATIE
- JEUGD
- STURING

ONZE OPDRACHTGEVERS

- PROVINCIES
- GEMEENTEN
- ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- FONDSEN

HET pon|telos

Over Het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 30 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl
hetpon-telos.nl